

kamp og langsomme sejr over latinen. Det er en kulturkamp af større rækkevidde end mange nationalkrige, og den strækker sig over mer end hundrede aar. Værd at lægge mærke til er det, at kampen opstaar i det gamle romerske kulturcentrum i de sydlige Rhinegne (13. aarh.); herfra breder den sig vifteformigt mod nord og øst og sejrer sidst i Hansestæderne (kort før 1400) i de rent germanske kolonisationsomraader. Samtidig lykkes det at ramme en solid pæl igennem den herskende anskuelse, at det særlig var borgerstanden, der havde trang til at erstatte latinen med modersmaalet. Tværtimod. Overalt er det den nye lavadel med ren tysk og verdslig ridderkultur, der bærer det tyske sprog frem; i breve til omegnens landadelige begynder byerne at anvende det tyske sprog, først senere ogsaa mellem borgerne indbyrdes. Om den haardnakkede sprogkamp inden for de højt udviklede bykancellier, der nødigt vilde slippe den latinske tradition, taler de mange bevarede »Stadtbücher« deres tydelige sprog, og sidst af alle gik den praktiske købmand i sine forretningsbøger over til modersmaalet. Selv hanseaternes sejge vedhængen ved latinen skyldes tradition og ikke deres internationale forbindelser, for allerede i begyndelsen af 14. aarh. var plattysk blevet forretnings sproget overalt i Nordeuropa. Med rette fremhæver forfatteren atter og atter, at dokumentet i saa høj grad som muligt retter sig efter modtagerens sprog; men derved forledes han ogsaa til en kedelig fejltagelse. S. 50 overrasker han den danske læser ved at hævde, at fyrst Witzlaw III af Rygen »sogar öfters« skrev breve til Erik Menved paa dansk! Han giver ingen henvisning, men utvivlsomt har han sin viden fra »Pommersches Urkundenbuch«, der ganske rigtigt har adskillige saadanne breve — optrykt efter Huitfeldt uden angivelse af, at det er en dansk gengivelse af en nu tabt original. Iøvrigt indskrænker Merkels kendskab til danske diplomer sig næsten udelukkende til Carlies højst mangelfulde disputats, (sml. H. T. 9. R. V 321 ff.), hvad der er et nyt bevis paa, hvor stor en trang der er til det fuldstændige danske diplomatarium i udlandet som herhjemme.

Aksel E. Christensen.

Middelalderens Kunst er en saa væsentlig Kilde til vor Forstaaelse af Tidens almindelige Kultur, at alle Forsøg paa ogsaa at se den under andre Synsvinkler end den rent kunsthistoriske maa hilses velkommen. Et saadant Forsøg er den af Leipzig Universitetets Institut für Kultur- und Universalgeschichte ved Professor Walter Goetz udgivne Publikationsserie »Die Ent-

wicklung des menschlichen Bildnisses«, der i en Række Bind vil benytte det middelalderlige Billedstof til at kaste Lys over de Mennesketyper og de Personligheder, der har præget de forskellige Perioder. Synspunktet er noget anstrængt, og det, som især er kommet ud deraf, er nogle fortrinlige Billedbøger med et interessant Udvalg af Tidens Malerkunst, Skulptur og Guldsmedearbejde. Seriens to første Bind behandler tyske Kejser- og Kongebilleder fra Tiden 751—1152 samt Skriver- og Dedikationsbilleder i det tyske Bogmaleri 800—1100. Det tredje Bind, udsendt 1931, er Steinberg: *Die Bildnisse geistlicher und weltlicher Fürsten und Herren 950—1200*, hvortil hører et Tavlebind med 150 Lystryksplancher. En Række af de ledende Personligheder i tysk Politik og Kirkeliv afbildes her efter samtidige Fremstillinger, ledsagede af grundige videnskabelige Kommentarer og indgaaende Karakteristikker af de portrætterede Personligheder, altsammen meget interessant, men betydelig mere end de i Reglen ganske skematiske Portrætter giver rimelig Anledning til. Om egentlig Portrætkunst med dybere individuel Karakterisering er der saa godt som aldrig Tale i denne Periode, hvad Forfatteren selv godtgør ved forskellige Analyser og med stor Soberhed erkender. Det højeste man i den Henseende kan naa til, er en rent ydre Lighed — fed eller mager, skægget eller glatraget —, og selv her er der ofte haabløs Uoverensstemmelse mellem de skrevne Kilder og Portrætterne og mellem de sidste indbyrdes. Portrætterne er kun Typer, men som saadanne er de ogsaa værdifulde. Forfatteren lægger særdeles megen Vægt paa at godtgøre, at der i Portrætvalget er noget særegent for de forskellige Perioder, i den ottoniske Tid afbilder man fortrinsvis de ledende Kirkefyrster som grupperende sig om Fyrsterne, i Investiturstridens Tidsalder Hierarkiets Talsmænd o. s. fr. Stort klogere bliver vi dog ikke gennem denne Erkendelse.

Et af de sidste Billeder, det eneste ikke-tyske, viser den bekendte, ofte diskuterede Tympanon over Syddøren i Slesvig Domkirke. Forfatteren mener at hans Fortolkning af den afbildede Kirkestifter som Knud Lavard er ny, men den er allerede fremsat af forskellige baade danske og tyske Forfattere, bl. a. findes den i Traps Slesvig. Sandsynlig er den heller ikke. Den gloriøse Kongeskikkelse er snarest, som bl. a. af Francis Beckett foreslaaet, Valdemar den Store. P. N.

Det er mærkeligt at se, hvorledes Uro og idelige Trængsler i Tyskland ikke har bevirket, at man vender sig bort fra Fortiden, men snarere har øget Trangen til historisk Forstaaelse og drevet